

ГОРИ С ВИСОКА КОНСЕРВАЦИОННА СТОЙНОСТ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ТП ДЛС КРИЧИМ

2021 год.

СЪДЪРЖАНИЕ

ВКС 1. РАЗНООБРАЗИЕ ОТ ВИДОВЕ. КОНЦЕНТРАЦИИ НА БИОЛОГИЧНО РАЗНООБРАЗИЕ ВКЛ. ЕНДЕМИЧНИ, РЕДКИ, ЗАЩИТЕНИ И ЗАСТРАШЕНИ ОТ ИЗЧЕЗВАНЕ ВИДОВЕ, С ГЛОБАЛНО, РЕГИОНАЛНО ИЛИ НАЦИОНАЛНО ЗНАЧЕНИЕ.....	6
ВКС 1.1. ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ.....	6
ВКС 1.2 ЗАСТРАШЕНИ, ИЗЧЕЗВАЩИ И ЕНДЕМИЧНИ ВИДОВЕ	8
ВКС 1.3 КРИТИЧНИ КОНЦЕНТРАЦИИ НА ВИДОВЕ.....	12
ВКС 2. ЕКОСИСТЕМИ И МОЗАЙКИ ОТ ЕКОСИСТЕМИ НА НИВО ЛАНДШАФТ. НЕПОКЪТНАТИ ГОРСКИ ЛАНДШАФТИ ГОЛЕМИ ЕКОСИСТЕМИ* НА НИВО ЛАНДШАФТ И МОЗАЙКИ ОТ ЕКОСИСТЕМИ* С ГЛОБАЛНО, РЕГИОНАЛНО ИЛИ НАЦИОНАЛНО ЗНАЧЕНИЕ, В КОИТО СЪЩЕСТВУВАТ ЖИЗНЕНИ ПОПУЛАЦИИ НА ПОВЕЧЕТО ЕСТЕСТВЕНО СРЕЩАЩИ СЕ ВИДОВЕ В ЕСТЕСТВЕНИТЕ ИМ МОДЕЛИ НА РАЗПРОСТРАНЕНИЕ И ОБИЛИЕ.....	12
ВКС 3. ЕКОСИСТЕМИ И МЕСТООБИТАНИЯ. РЕДКИ, ЗАЩИТЕНИ ЗАСТРАШЕНИ ОТ ИЗЧЕЗВАНЕ ЕКОСИСТЕМИ ИЛИ РЕФУГИИ.	13
ВКС 4. ЕКОСИСТЕМНИ УСЛУГИ ОТ КРИТИЧНО ЗНАЧЕНИЕ. ОСНОВНИ ЕКОСИСТЕМНИ УСЛУГИ ОТ КРИТИЧНО (НЕЗАМЕНИМО) ЗНАЧЕНИЕ В ОПРЕДЕЛЕНИ СИТУАЦИИ ВКЛ., ОПАЗВАНЕ НА ВОДОСБОРИ И КОНТРОЛ НА ЕРОЗИЯТА НА УЯЗВИМИ ПОЧВИ И СКЛОНОВЕ	18
ВКС 4.1 ГОРИ – ЕДИНСТВЕНИ ИЗТОЧНИЦИ НА ПИТЕЙНА ВОДА.....	18
ВКС 4.2. ГОРИ С РЕШАВАЩО ЗНАЧЕНИЕ ЗА РЕГУЛИРАНЕ НА ВОДНИЯ ОТТОК ВЪВ ВОДОСБОРИТЕ.....	18
ВКС 4.3 ГОРИ С РЕШАВАЩО ПРОТИВОЕРОЗИОННО ЗНАЧЕНИЕ.....	19
ВКС 4.4. ГОРИ, КОИТО ПРЕДСТАВЛЯВАТ БАРИЕРА ЗА РАЗПРОСТРАНЕНИЕТО НА ПОЖАРИ	20
ВКС 4.5. ГОРИ С РЕШАВАЩО ЗНАЧЕНИЕ ЗА СЪСТОЯНИЕТО НА СЕЛСКОСТОПАНСКИТЕ ДЕЙНОСТИ (ЗЕМЕДЕЛИЕ, РИБНИ ЗАПАСИ) И ЗА ЗАЩИТАТА НА ИНФРАСТРУКТУРНИТЕ ОБЕКТИ	20
ВКС 5. ОСНОВНИ ПОТРЕБНОСТИ НА НАСЕЛЕНИЕТО. МЕСТА И РЕСУРСИ ОТ ФУНДАМЕНТАЛНО ЗНАЧЕНИЕ ЗА ЗАДОВОЛЯВАНЕ НА ОСНОВНИТЕ ПОТРЕБНОСТИ НА МЕСТНИТЕ ОБЩНОСТИ И КОРЕННОТО НАСЕЛЕНИЕ (ВКЛ. ПОМИНЪК, ЗДРАВЕ, ХРАНА, ВОДА), ИДЕНТИФИЦИРАНИ С ТЯХНО УЧАСТИЕ).	21
ВКС 6. КУЛТУРНИ ЦЕННОСТИ. МЕСТА, РЕСУРСИ, МЕСТООБИТАНИЯ И ЛАНДШАФТИ ОТ ГЛОБАЛНО ИЛИ НАЦИОНАЛНО КУЛТУРНО, АРХЕОЛОГИЧНО ИЛИ ИСТОРИЧЕСКО ЗНАЧЕНИЕ, И/ИЛИ ОТ КРИТИЧНО (НЕЗАМЕНИМО) ЗНАЧЕНИЕ ЗА ТРАДИЦИОННАТА КУЛТУРА НА МЕСТНИТЕ ОБЩНОСТИ И КОРЕННОТО НАСЕЛЕНИЕ, ИДЕНТИФИЦИРАНИ С ТЯХНО УЧАСТИЕ, ВКЛ. КУЛТУРНО, ЕКОЛОГИЧНО, ИКОНОМИЧЕСКО ИЛИ РЕЛИГИОЗНО/ДУХОВНО ЗНАЧЕНИЕ	22

Настоящото проучване е извършено във връзка с определяне на горите с висока консервационна стойност (ГВКС) за територията на ТП „Държавно ловно стопанство (ДЛС) Кричим“ и в изпълнение на Принцип 9 от стандарта за сертификация и **„Националният стандарт за отговорно управление на горите“**. Инвентаризацията и проучванията са направени съгласно указанията на Националното ръководство за определяне на гори с висока консервационна стойност (юни 2016), изготвено от WWF - DCP.

В Националното ръководство е дадена дефиниция за ГВКС, включваща в себе си шест различни характеристики на гората или комбинации от тях, които определят нейната консервационна стойност. В общ план Ръководството дава и насоки за управление и стопанисване, които ще запазят или повишат тези консервационни стойности. При разработката на настоящия документ, екипът се е водил изцяло от определенията, праговете и оценките посочени в Националното ръководство. Съответните дефиниции са адаптирани конкретно за земите и горите от горските територии, управлявани от ТП „ДЛС Кричим“. Посочените указания за стопанисване и мониторинг са разписани конкретно и съобразно спецификата на горите и начина им на управление на проучваната територия. Разработени са всички консервационни стойности, установени на територията на горското стопанство. Инвентаризацията на ГВКС, свързани с наличието на редки, застрашени и изчезващи видове е продължителен процес излизащ извън рамките на един сезон. Препоръчва се базата данни за разпространението на тези ВКС да бъде постоянно актуализирана от персонала въз основа на периодични техни наблюдения.

Име и местонахождение на държавното ловно стопанство

ТП „ДЛС Кричим“ е с обща площ 199,8 ха, които включват защитената местност Кричим (169,8 ха) и стопански двор (29,9 ха). Част от защитената местност е уникален парк от 20,6 ха с богата колекция от декоративна растителност. Стопанството попада в землището на село Куртово Конаре, община Стамболийски, Област Пловдив. Намира се на 21 км от гр. Пловдив и на 120 км от гр. София. Административно се числи към Югозападно държавно предприятие гр. Благоевград и е на територията на Регионална Дирекция по горите гр. Пловдив.

Физико-географска характеристика а/географско положение

Територията на ДЛС „Кричим“ е в непосредствена близост до с. Куртово Конаре, североизточно от селото, по левия бряг на р. Въча. Формата на стопанството е неправилна, с дължина в посока североизток - югозапад 2.2 км. и широчина в посока северозапад - югоизток - 1.2 км. Територията му е фиксирана с бетонна ограда от сглобяеми елементи.

Достъпът до обекта се осъществява от два портала - горен, от към село Куртово Конаре и долен, от към шосето Пловдив - Пещера. Двата портала са свързани с асфалтова алея, пресичаща надлъжно горския масив. През останалата част на стопанството преминават множество пътища и алеи, част от които са чакълирани, така че цялата територия е проходима и достъпна. Общата дължина на пътната и алейна мрежа в гората е 11.5 км.

До стопанството достига път от държавната пътна мрежа, обслужващ община Стамболийски - PDV1324/III - 866 - Кричим-Стамболийски - Куртово Конаре.

През гр. Стамболийски и село Куртово Конаре преминава жп-линията Пловдив-Пещера, а през общинския център жп-линията София-Пловдив. Непосредствено до северната част от територията на общината преминава второкласния път Пловдив-Пазарджик. На около 8 км от община Стамболийски се намира автомагистрала „Тракия“.

б/хидроложки условия

Територията на „ДЛС Кричим“ попада в Източно беломорския район. През територията му не преминава водно течение. В непосредствена близост е долното течение на р. Въча, от която се определя нивото на подпочвените води. Промяната на водния режим на р. Въча през последните десетилетия е довела до рязко понижаване на нивото им.

Река Въча събира води от Родопския масив и е естествен отток на язовирите „Въча“ и „Кричим“. Реката е оформила своеобразна тераса, която формира равнинната част на територията.

През 1971 година „Водпроект“ е изработил проект за гравитачно водоснабдяване на гората чрез изграждане на канална мрежа, който в следствие е изпълнен. За обводняване на новозалесените котли от каналите са прокарани допълнителни отклонения. Общата дължина на изградената канална мрежа е 7.8 км. С това хидроложкият режим до известна степен е бил подобрен, въпреки че недостигът на влага през последните години, подсилен и от засушливия период не може напълно да се компенсира.

След построяването на каналната мрежа са извършвани само аварийни ремонти. Голяма част от съоръженията са амортизирани и се нуждаят от основен ремонт. Част от земните канали са засипани и не могат да дават вода в най-сухите части на стопанството.

През 1996 /1997 год. по стопански начин е изграден водоем с площ около 6 дка, в отдел 2, с дълбочина 4 м. до свързване с подпочвената вода. Очевидно е благоприятното му въздействие върху околната растителност.

в/климатични условия

Климатичните условия са решаващи за горскорастителното райониране и за формиране на отделните типове месторастения. Според климатичната класификация на Събев и Станев - "Климатични райони на България и техният климат" - 1963 год., територията на "ДЛС Кричим" се намира в Преходно-континенталната климатична подобласт на Европейската континентална климатична област, климатичен район на Източна Средна България.

Според горско-растителното райониране на Република България / по проф. Б. Захариев, проф. Виктор Донов и колектив / ДЛС „Кричим“ се намира в Тракийската горско-растителна област / Т /, подобласт Горна Тракия / ГТ/, в долния равнинно-хълмист и хълмисто-предпланински пояс на дъбовите гори / Т-1 /, с подпояс на крайречните и лонгозни гори /0 - 700 м н.в. - Т-1-1 /.

Зимата е сравнително мека, а лятото - горещо. Продължителността на вегетационния период е почти седем месеца (201 - 206 дни), което е благоприятно за развитие на горската растителност. Първите мразове настъпват обикновено през първата половина на ноември, а последните - около 1-5 април. Наблюденията сочат, че мразове са регистрирани и към 1-2 октомври и 20-21 април.

Валежите в района са недостатъчни, като минимумът е през февруари-март (32 - 39 мм) и август-септември (35 - 37мм). Това се подсилва и от факта, че високите температури на въздуха обуславят и значителна изпаряемост. По тази причина през средата и втората половина на лятото често настъпват продължителни засушавания.

Снежната покривка се задържа сравнително кратко време - средно около 20 - 30 дни за сезон и дебелината ѝ рядко надвишава 10 см.

Ветровете са предимно северни, като средногодишно има 12.4 дни със силен вятър -над. 14 м / сек.

В заключение може да се каже, че районът се характеризира с горещо лято и сравнително мека зима, недостатъчно количество на валежите, незначителна снежна покривка и ранно настъпване на пролетта. Всичко това налага евентуалните залесявания да се извършват рано през пролетта, когато условията са най-благоприятни за прихващане на фиданките.

Характеристика на растителните условия

Съгласно възприетото горско-растително райониране, територията на ДЛС „Кричим“ попада в Тракийската горско-растителна област / Т /, подобласт Горна Тракия / ГТ/, в долния равнинно-хълмист и хълмисто-предпланински пояс на дъбовите гори / Т-1 /, с подпояс на крайречните и лонгозни гори /0 - 700 м н.в. - Т-1-1 /.

Характерни за стопанството са естествените насаждения от летен дъб, примесени с полски ясен, мъждрян, едролистна и сребролистна липа, бяла и черна топола, бряст, клен, габър, елша, воден габър. Особения статут, който е имало стопанството през последните години, е създал възможност да се запазят ценните екосистеми въпреки малката му площ.

Естествените дъбови насаждения са запазен фрагмент от обширните, крайречни дъбови гори, много често с лонгозен произход, разпространени в миналото по поречието на р. Марица и нейните по-големи притоци.

През последните 30-40 год. се забелязва подмяна на дъбовата растителност с липа, която се оформя като втори етаж, а в някои насаждения вече е основен дървесен вид. Основната причина за тази подмяна на основните дървесни видове произтича от корекцията на р. Въча, с която нивото на подпочвените води е паднало значително. Това е довело до подмяна на месторастенията, от лонгозни в дренирани.

Проблемите по съхненето на дъбовата растителност идват основно от промяната на споменатите по-горе хидроложки и климатични условия, което от своя страна обуславя и появата на липите.

От храстовите видове естествено се срещат глог, дрян, кучи дрян, леска, черен бяз, чашкодрян, птиче грозде, шипка и др. Във влажните части увивни лиани-бръшлян, хмел, повет, скрипка (*Smilax*).

През годините при залесяванията, успоредно с летния дъб, са внасяни акация, липа, бряст, полски ясен, клен, гледичия, явор, ясенолистен явор, чинар, мъждрян, орех, червендъб, черница, ела и мекиш, но участието им в състава е единично. Самонастанили се срещат бряст, айлант, черница.

В началото на миналия век, след закупуването на част от имота от княз Фердинанд и ограждането му, започва усилена интродукция на чуждоземни дървесни видове за създаване на парковата част. До момента в парка са засадени над 300 дървесни и храстови видове.

По време на процеса на идентификация на ГВКС за територията на ТП „ДЛС Кричим“, екипът работи в тясно сътрудничество с ръководството на горскостопанската единица. Ръководният състав е преминал теоретично обучение за основните принципи по прилагането на методиката на Националното ръководство по определяне, управление и мониторинг на гори с висока консервационна стойност.

Настоящият доклад е изготвен въз основа на данни и номерата на горските подотдели в горскостопанския план на ТП „ДЛС Кричим“ от 2016 г. Препоръчително е при изработване на новия горскостопански план да се актуализират списъците на подотделите с ГВКС, както и да се интегрират резултатите от изследването и препоръчаните горскостопански мероприятия в него. Това ще допринесе за по-добро и екологосъобразно стопанисване на горските екосистеми в района.

ВКС 1. РАЗНООБРАЗИЕ ОТ ВИДОВЕ. КОНЦЕНТРАЦИИ НА БИОЛОГИЧНО РАЗНООБРАЗИЕ ВКЛ. ЕНДЕМИЧНИ, РЕДКИ, ЗАЩИТЕНИ И ЗАСТРАШЕНИ ОТ ИЗЧЕЗВАНЕ ВИДОВЕ, С ГЛОБАЛНО, РЕГИОНАЛНО ИЛИ НАЦИОНАЛНО ЗНАЧЕНИЕ

При определянето на тази ВКС се прави оценка на управлението на ТП „ДЛС Кричим“, свързано с опазването на биологичното разнообразие и защитените територии и зони. Извършва се инвентаризация на важните за района видове с природозащитна стойност, както и въздействието на лесовъдските дейности върху тях и техните местообитания.

На национално ниво в ръководството за страната са определени следните компоненти:

- Защитени територии и защитени зони
- Застрашени, изчезващи и ендемични видове
- Критични концентрации на видове

ВКС 1.1. ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ

В България за ГВКС се смятат всички защитени територии и зони, както следва:

1. Горски територии в резервати, поддържани резервати, национални паркове, защитени местности, природни забележителности, обявени по ЗЗТ;
2. Горски територии в природни паркове, попадащи в зони предназначени за опазване на биологичното разнообразие, определени с планове за управление по реда на ЗЗТ или паркоустройствените проекти по реда на Закона за горите (ЗГ);
3. Горски територии, в природни паркове които нямат устройствени документи;
4. Горски територии попадащи в защитени зони обявени по реда на Закона за биологичното разнообразие (ЗБР) – Натура 2000 зони.

Цялата горска територията на ТП „ДЛС Кричим“ попада в ЗМ „Кричим“, обявена съгласно Закона за защитените територии. Стопанството граничи със защитена зона „Река Вьча – Тракия“. Основните заплахи пред горите с ВКС 1.1. са промяната в условията на месторастене поради дренирането на река Вьча, както и разпространението на инвазивни видове.

1. Горски територии в резервати, поддържани резервати, национални паркове, защитени местности, природни забележителности, обявени по ЗЗТ;

Защитена местност КРИЧИМ (Код в регистъра: 140)

Площ: 169.77 хектара

Местоположение:

Област: Пловдив, Община: Стамболийски, Населено място: с. Куртово Конаре

Попада на територията на следните Регионални инспекции по околната среда и водите (РИОСВ):

Пловдив - бул. "Марица" 122

Документи за обявяване:

Заповед No.575 от 01.11.2000 г., бр. 99/2000 на Държавен вестник 575-2000 г.

Документи за промяна:

Промяна в площта - актуализация със Заповед No.РД-763 от 13.11.2009 г., бр. 4/2010 на Държавен вестник 763-2009 г.

Цели на обявяване:

1. Опазване на местообитанията и популациите на защитени видове растения и животни, в т.ч. ветрушка, обикновен мишелов, ястреб, малък корморан, бял щъркел, черен щъркел, голяма бяла чапла, сива чапла, представители на разред пойни птици, сови, кълвачи, прилепи, невестулка, видра, обикновена блатна костенурка, шипоопашата костенурка, шипобедрена костенурка, крастава жаба, жаба дървесница, малък тритон;
2. Съхраняване на уникална лонгозна гора, и забележителен ландшафт:

Режим на дейности:

1. Забранява се строителството, освен ремонт или реконструкция на съществуващия сграден фонд, пътища, алеи, ВиК, електрически и напоителни съоръжения;
2. Забранява се използването на сградния фонд за различно предназначение от сегашното;
3. Забранява се извеждане на голи сечи;
4. Забранява се паша на домашни животни
5. Забранява се ловуване, освен регулиране на числеността на животинските видове;
6. Забранява се бивакуване и палене на огън извън определените за това места;
7. Забранява се унищожаване и увреждане на естествената и паркова растителност, освен при изпълнение на предвидените в плана за управление мероприятия;
8. Забранява се замърсяване с битови и други видове отпадъци;
9. Забранява се нарушаване на съществуващия ландшафт.

Подотдели: 1-1, 1-2, 1-3, 1-4, 1-а, 1-б, 1-в, 1-г, 1-д, 1-е, 1-ж, 2-1, 2-2, 2-3, 2-4, 2-5, 2-6, 2-7, 2-8, 2-9, 2-10, 2-11, 2-а, 2-б, 2-в, 2-г, 2-д, 2-е, 2-ж, 3-1, 3-2, 3-3, 3-4, 3-5, 3-а, 3-б, 3-в, 3-г, 3-д, 3-е, 3-ж, 3-з, 4-1, 4-2, 4-3, 4-4, 4-5, 4-6, 4-7, 4-а, 4-б, 4-в, 4-г, 4-д, 5-1, 5-2, 5-3, 5-а, 5-б, 5-в, 5-г, 5-д, 5-е, 5-ж.

ЗАПЛАХИ

Извършване на дърводобивни дейности в нарушение на режимите в заповедите за обявяване и/или в плановете за управление на съществуващите или ново обявени защитени територии и защитени зони, водещи до влошаване на природозащитното състояние на видовете и екосистемите обект на защита.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

1. За защитената територия в обхвата на ТП ДЛС "Кричим" да се спазват стриктно разпоредбите, посочени в заповедите за обявяване.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Поради липсата на изготвен и приет план за управление на защитената територия е необходимо ръководството на ТП „ДЛС Кричим“, да следи за неблагоприятни въздействия върху ВКС на горските местообитания. Съвместно с РИОСВ Пловдив трябва да се определят стандартните процедури и индикатори за мониторинг, с цел идентификация и предотвратяване на отрицателните въздействия от дейностите върху ВКС на ЗМ. Например може да се следи за въздействия на горскостопанските дейности върху горските екосистеми, влошаване на благоприятното природозащитно състояние и др.

ВКС 1.2 ЗАСТРАШЕНИ, ИЗЧЕЗВАЩИ И ЕНДЕМИЧНИ ВИДОВЕ

ВКС притежават териториите от горскостопанските единици, в които се среща всеки вид от *Приложение 1* към ръководството. Това са видове с толкова голяма консервационна значимост, че е достатъчно наличието на един такъв вид, постоянно обитаващ горскостопанската единица, за да представлява тя ГВКС. Всяка ГТ, включваща местообитания на видовете, включени в *Приложение 1* към ръководството е ГВКС.

Растителни видове включени в *Приложение 1* към Националното ръководство, установени на територията на ТП „ДЛС Кричим“

1. Бохемски здравец *Geranium bohemicum* L. Сем. Geraniaceae - Здравецови

Природозащитен статут. Застрашен [EN A4c]. ЗБР. Едногодишно до двугодишно тревисто растение. Расте в ниските части на планините из смесени широколистни гори с основни дървесни видове *Quercus petraea*, *Carpinus betulus*, *Fagus sylvatica*, с преобладаващо мезофилен характер. Популациите са малочислени, понякога състоящи се от единични индивиди.

ЗАПЛАХИ:

1. Изкореняване на вида по време на лесовъдски дейности.
2. Механични повреди на индивидите при горскостопанските дейности.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на находищата на вида в границите на ловното стопанство. При провеждане на лесовъдските мероприятия да не се нанасят механични повреди на индивидите. При установяването наличие на вида, дърветата в съседство се запазват и не подлежат на сеч.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) – брой индивиди, определяне на възрастовата структура на ценопопулацията (брой цъфтящи или плодоносещи индивиди), здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

Животински видове включени в *Приложение 1* към Националното ръководство, установени на територията на ТП „ДЛС Кричим“

1. Видра (*Lutra lutra* L.)

Обитава предимно реки, богати на риба, с незамръзващи бистри и незастояли води, с обрасли с растителност брегове. Също езера, блата, изкуствени водоеми. Леговището обикновено се намира в стръмен бряг и има вход под водата. Застрашен вид, включен в „Червена книга на България“. Защитен вид по ЗБР.

На територията на ТП „ДЛС Кричим“ е наблюдавана във водоемите в парка и гората.

ЗАПЛАХИ

Пряко унищожение на индивиди и промяна в условията на средата в резултат на горскостопанските дейности.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

Опазване на крайречната дървесна растителност покрай река Въча. Опазване на рибните ресурси. На места където е необходимо да се възстанови крайречната растителност. При наличие на известни обитаеми леговища да се осигури спокойствие в съответния речен участък, като на по-малко от 100 м. от леговището да не се допускат стопански дейности (вкл. корекции на реки, изграждане на диги, изсичане на крайбрежна растителност, добив на инертни материали и строителство).

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се установят броя на наличните размножаващи се семейни групи от вида и да се мониторира числеността им. Могат да се ползват и следите, видровите пътечки и екскременти, като указание за присъствие на вида.

2. Гълъб хралупар (*Columba oenas* L.) Обитава стари широколистни гори, смесен крайречни и заливни гори. Природозащитен статут ЧКБ-заstraшен (EN), ЗБР-III.

3. Нощна чапла (*Nycticorax nycticorax* L.) Обитава крайбрежни заливни гори. Сreщана на езерото в парка. Природозащитен статут ЗБР-II,III,(I).

4. Сива чапла (*Ardea cinerea* L.) Защитена по ЗБР. В стопанството е забелязвана до водните площи в парка и гората.

5. Черен щъркел (*Ciconia nigra* L.)

Обитава обширни широколистни, смесени и иглолистни гори или скални комплекси, предимно в ниските части на планините и в равнините. Гнезди на дървета с височина 6-30 м, но по-често в скални ниши, козирки, и цепнатини. Храни се с дребна риба, земноводни, змии и др, главно покрай чисти и богати на риба реки, както и около рибарници, язовири и др. Заstraшен вид, включен в „Червена книга на България, том 2. Уязвим VU .Защитен вид по ЗБР-II,III.

На територията на ТП „ДЛС Кричим“ видът е установен спорадично.

ЗАПЛАХИ Безпокойство. Извеждането на сечи през гнездовия период. Исчичане на биотопни дървета и дървета с гнезда.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

Да се запазват големи стари дървета, тъй като те са потенциални места за гнездене. Да се предприемат мерки за запазване нормалния воден режим и чистотата на водните течения, както и числеността и видовото разнообразие на рибните популации.

В радиус от 500 м около гнезда на вида не се извършват стопански дейности през гнездовия период 15.03 – 01.09. През останалото време на годината зоната без сечи е с радиус 200 м. В подотделите с регистрирани гнезда на вида не се извеждат интензивни сечи (не повече от 25%).

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Необходимо е да се записват всички наблюдения на вида през гнездовия период. Да се изяснят местата за хранене на вида/реки,язовири/ и там да се проучи за наличие на заплахи за вида.

6. Черен кълвач (*Dryocopus martius* L.)

Най-големият кълвач в България. ЧКБ-Уязвим (VU) Защитен вид по ЗБР- II,III. Включен в ЧКБ като рядък . Предпочита стари смесени и крайречни гори. Местообитанията на вида, които са обект на защита в стопанството попадат в подотдели: 1-а, 1-ж, 4-в, 5-г, 5-ж.

7. Среден пъстър кълвач (*Dendrocopos medius* L.)

Рядък и бързо намаляващ вид у нас ЗБР-II, включен в Приложение 1 на Директивата за птиците на ЕС. Защитен вид по ЗБР. Обитава предимно стари дъбови, габъррови, липови и крайречни гори.

Местообитанията на вида, които са обект на защита в стопанството попадат в подотдели: 1-а, 1-ж, 4-в, 5-г, 5-ж.

ЗАПЛАХИ

Безпокойство и извеждането на сечи през гнездовия период. Фрагментация на местообитанията. Изсичане на старите гори, биотопните дървета и дърветата с гнезда/хралупи.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

През гнездовия период 01.02. – 01.07. в подотделите с установено присъствие на вида не се извършват стопански дейности. В тези подотдели не се провеждат санитарни сечи и събиране на суха и паднала маса, освен в случаите на големи природни нарушения или доказан каламитет.

При провеждане на лесовъдски мероприятия в тези и в съседните подотдели задължително се запазват всички стоящи и паднали мъртви дървета, дърветата с хралупи, както и дървета с видими признаци на заболяване и гнилото. Задължително части от насажденията се запазват като острови на старостта (без никакви лесовъдски мероприятия). Препоръчително е местообитанията на вида да се обособят като гори във фаза на старост.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се картират гнездовите находища на вида и да се следи за тяхното ежегодно състояние.

8. Голям ястреб (*Accipiter gentilis* L)

Рядък вид, включен в Червената книга на България-заstraшен. Защитен вид по ЗБР-III. Гнезди в разнообразни гори, както в планините така и в равнини, вкл. ив иглолистни и тополови горски култури. Предпочита дъбови и крайречни гори. Храни се основно с птици.

На територията на ТП „ДЛС Кричим“ гнезди рядко.

ЗАПЛАХИ Безпокойство. Извеждането на сечи през гнездовия период. Изсичане на биотопни дървета и дървета с гнезда.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

Да се запазват дървета с гнезда и големи стари дървета в отделите, където е регистрирано присъствие на вида, тъй като те са потенциални места за гнездене.

В радиус от 300 м около гнезда на вида не се извършват стопански дейности през гнездовия период 01.03 – 01.08. През останалото време на годината зоната без сечи е с радиус 150 м. В подотделите с регистрирани гнезда на вида не се извеждат интензивни сечи (не повече от 25%).

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се картират гнездовите находища вида и да се следи за тяхното ежегодно състояние.

9. **Бухал (*Bubo bubo* L.)** Обитава периферията на гори, близо до реки. Природозащитен статут ЧКБ-заstraшен, ЗБР-II,III.

10. **Еленов рогач (*Lucanus cervus* L.)**

Защитен вид по ЗБР –II,III. Най-едрият български бръмбар (4,5–9,0 cm). Среща се из цялата страна от 0 до 1500–1700 m в широколистни гори. Възрастното насекомо най-често се наблюдава през ранното лято. Мъжките летят по здрач, докато женските пълзят по земята или по дърветата. Ларвата се развива най-често 5–6 години в гнила дървесина на широколистни дървета. Среща се в широколистните горски насаждения на територията на стопанството.

ЗАПЛАХИ Изсичане на биотопни дървета и изнасяне на мъртвата дървесина от горите. Изсичане на горите във фазана старост.

МЕРКИ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ГОРАТА

Идентификация и запазване на гори във фаза на старост и на острови на старостта и тяхното опазване и изключване от лесовъдски мероприятия. Забрана за сеч на биотопни дървета, маркиране и опазване на бъдещи такива. Забрана за изкореняване на пънове. Изготвяне на планове за противопожарна защита и предотвратяване на пожари. Забрана за използване на инсектициди (освен при крайна необходимост, и то само биологични и видовоспецифични).

- 11. Голям дъбов сечко (*Cerambyx cerdo* L.)** Предпочита болни или умиращи овлажнени стари дъбове на слънчеви места в гори на фаза на старост. Природозащитен статут ЗБР –II,III,

- 12. Голям буков сечко, маслар (*Morimus asper funereus* Mulsant)** Обитава широколистни смесени гори, в гниеща, влажна дървесина лежаща на земята най-често дъб, тополя, кестен, ела. Природозащитен статут ЗБР –II,

- 13. Тополов ястребов молец (*Laothoe populi* L.)**

14. Нощно пауново око (*Saturnia puvi* L.)

15. Горски прилепи : Бехщайнов нощник (*Myotis bechsteinii*), Широкоух прилеп (*Barbastella barbastellus*), Кафяв дългоух прилеп (*Plecotus auritus*) . Природозащитен статут ЗБР-II,III.

16. Южен гребенест тритон (*Triturus ivanbureschi* Arntzen & Wielstra)

Природозащитен статут ЗБР-II,III. Видът се среща почти в цялата страна, до 1500 m н.в. Обитава плитките и обраснали с водна растителност

стоящи водоеми. Среща се в бавните течения на реки, разливи, напоителни и отводнителни канали, езера, блата и други застояли водоеми и техните околности. Среща се потенциално във водоемите на територията на стопанството.

ЗАПЛАХИ Пряко унищожение на индивиди при горскостопанските дейности. Пресушаване на местообитанията на вида в резултат на голи сечи.

МЕРКИ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ГОРАТА

Да се опазват от нараняване и убиване индивидите на вида. Да не се водят сечи в горите в радиус от най-малко 50 m около водните басейни, където бъде регистрирано присъствие на вида. Да не се пресушават водните тела, използвани от вида.

17. Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni boettgeri Mojsisovics*)

Червена книга -застрашен вид (EN) ; ЗБР-II,III,. Обитава нископланински и хълмисти райони, най-често обрасли с разредени гори и храсталаци. Среща на цялата територия на стопанството.

18. Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca ibera Pallas*)

Червена книга- застрашен вид (EN) ; ЗБР-II,III. Обитава нископланински и хълмисти райони, най-често обрасли с разредени гори и храсталаци. Предпочитани са откритите тревисти пространства пред тях. Среща на цялата територия на стопанството.

19. Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis L.*)

Червена книга – уязвим вид (VU). Защитен вид по ЗБР-II,III. Видът се среща в реките и стоящите водоеми на територията на цяла България до 1200 m н.в. Обитава обрасли с водна растителност места, като особено висока е числеността в рибарници и микроязовири, обрасли с папур, тръстика и дзука. Среща се потенциално във водоемите на територията на цялото стопанство.

ЗАПЛАХИ Пряко унищожение на индивиди при горскостопанските дейности. Пресушаване на местообитанията на вида в резултат на голи сечи.

МЕРКИ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ГОРАТА

Да не се събират, местят или убиват индивидите от вида. Да не се водят сечи в горите в радиус от най-малко 50 m около водните басейни, където бъде регистрирано присъствие на вида. Да не се пресушават водните тела, използвани от вида. Да не се премахват падналите гниеци дървета в радиус от най-малко 50 m около водните басейни, където бъде регистриран видът.

ВКС 1.3 КРИТИЧНИ КОНЦЕНТРАЦИИ НА ВИДОВЕ

Целта на този елемент е да осигури запазването на гори с важни концентрации на видове, които използват дадената горска територия постоянно или само през определено време или в отделни фази от жизнения си цикъл. Тук се включват критични места за размножаване и миграции, миграционни маршрути и коридори (по отношение на географската ширина или надморската височина). В тази ВКС могат да бъдат използвани съществуващите системи за определяне на територии с високи концентрации на видове, например Орнитологично важни места, Ботаническо важни места, Херпетологично важни места и т.н.

Примери за важни временни концентрации:

- Концентрации на мигриращи птици
- Концентрации на зимуващи птици (нощувки и др.)
- Гнездовища (колонии на птици)
- Токовища на глухари
- Колонии от прилепи
- Миграции на риби до местата за хвърляне на хайвер
- Сватбовища на елени
- Струпвания на земноводни и/или техните малки във водоеми или места за зимуване
- Концентрации на мигриращи земноводни
- Зимовища на влечуги.
- Струпвания на влечуги на границата гори-открити територии.
- Струпвания на безгръбначни в стари хралупести дървета, стоящи мъртви и покрити с гъби дървета и гниеща дървесина.

ТП "ДЛС Кричим" се характеризира основно с високи запаси на елен лопатар, които сватбуват върху цялата му територия.

Колонии от прилепи има в мазетата и таваните на стари сгради и единични гнезда в хралупи на стари дървета в гората.

ВКС 2. ЕКОСИСТЕМИ И МОЗАЙКИ ОТ ЕКОСИСТЕМИ НА НИВО ЛАНДШАФТ. НЕПОКЪТНАТИ ГОРСКИ ЛАНДШАФТИ ГОЛЕМИ ЕКОСИСТЕМИ* НА НИВО ЛАНДШАФТ И МОЗАЙКИ ОТ ЕКОСИСТЕМИ* С ГЛОБАЛНО, РЕГИОНАЛНО ИЛИ НАЦИОНАЛНО ЗНАЧЕНИЕ, В КОИТО СЪЩЕСТВУВАТ ЖИЗНЕНИ ПОПУЛАЦИИ НА ПОВЕЧЕТО ЕСТЕСТВЕНО СРЕЩАЩИ СЕ ВИДОВЕ В ЕСТЕСТВЕНИТЕ ИМ МОДЕЛИ НА РАЗПРОСТРАНЕНИЕ И ОБИЛИЕ.

Гори, които съдържат жизнеспособни популации на повечето или всички местни видове, трябва да имат голяма площ и да са сравнително неповлияни от човешка дейност и с ниско ниво на фрагментация (% незалесени територии). Целта на определяне на тази консервационна стойност е да бъдат включени типични ландшафти и тяхното биологично многообразие от съответния горско-растителен район.

ВКС 2 представляват значими горски територии, формиращи ландшафт от регионално и национално значение, в които всички естествено срещащи се видове съществуват при естествени условия на разпространение и обилие. В ТП "ДЛС Кричим" не попадат гори в обхвата на ВКС 2 поради малката и изолирана площ на горите в стопанството.

ВКС 3. ЕКОСИСТЕМИ И МЕСТООБИТАНИЯ. РЕДКИ, ЗАЩИТЕНИ ЗАСТРАШЕНИ ОТ ИЗЧЕЗВАНЕ ЕКОСИСТЕМИ ИЛИ РЕФУГИИ.

За България ГВКС представляват всички горски територии, включващи екосистеми от списъка на *Приложение 4* към ръководството. За ВКС се считат и гори, притежаващи характеристики, отличаващи ги като гори във фаза на старост (ГФС, Old-growth forests), които със своята възрастова структура и степен на естественост представляват местообитание на комплекс видове от специфични екологични и таксономични групи.

За определяне на горите, отговарящи на критериите на ВКС 3, са използвани данни от ГСП на ТП "ДЛС Кричим". Извършено е и теренно обследване на идентифицираните за тази консервационна стойност типове екосистеми. Съгласно списъка към *Приложение 4* на Националното ръководство за определяне на ГВКС, за територията на ТП "ДЛС Кричим" е идентифицирани 2 типа редки, застрашени или изчезващи екосистеми. Границите на отделните гори, представляващи ВКС 3, не са отбелязани на терена тъй като в повечето случаи съвпадат с границите на насаждението.

G1.3155 Rhodopide Mediterranean poplar galleries / Върбово-тополови галерии в Южна**България**

Крайречни гори, срещани се в равнините и низините с преходно-континентален климат в Южна България. Заемат тесни ивици от поречието на по-големите реки (Марица, Тунджа, Струма, Места и др.) и техните притоци. Развиват се върху богати алувиални (наносни) почви. Характерни са периодични пролетни заливания с различна продължителност. Основни едификатори са бялата (*Populus alba*), черната топола (*P. nigra*), бялата (*Salix alba*) и трошливата върба (*S. fragilis*). Срещат се също черна елша (*Alnus glutinosa*), по-рядко полски бряст (*Ulmus minor*), полски ясен (*Fraxinus oxycarpa*), източен чинар (*Platanus orientalis*) и летен дъб (*Quercus robur*). Характерно е и присъствието на увивни растения – хмел (*Humulus lupulus*), повети (*Clematis vitalba*, *C. viticella*), бръшлян (*Hedera helix*), къпини (*Rubus* spp.), гръцки гърбач (*Periploca graeca*), обикновено чадърче (*Calystegia sepium*), горска лоза (*Vitis sylvestris*). Местообитанието в повечето случаи е подложено на антропогенен натиск в резултат от създаване на високопродуктивни хибридни тополови култури. В тревно-храстовия етаж обликът се определя от голям брой подвижни видове и антропофити, като *Aegopodium podagraria*, *Aristolochia clematidis*, *Berula erecta*, *Bidens tripartita*, *Bromus sterilis*, *Chelidonium majus*, *Galium aparine*, *Heracleum ternatum*, *Parietaria erecta* (= *Parietaria officinalis*), *Solanum dulcamara*, *Urtica dioica* и др. Върбово-тополовите галерии в Южна България се отличават от крайречните върбово-тополови гори в Северна България по наличието на повече видове с южен произход като *Bryonia alba*, *Clematis flammula*, *C. viticella*, *Parietaria erecta*, *Periploca graeca*, *Platanus orientalis*, *Salix xanthicola*, *Tamarix tetrandra* и др. (Димитров и Ташев 2015).

Този тип гори са включени в ЗБР и в Червена книга на Р. България том 3 Природни местообитания (Бисерков и др. /ред./ 2015) с категория "уязвимо местообитание".

На територията на ТП "ДЛС Кричим" са установени в следните отдели: 2-б, 2-в, 3-в, 5-г, 5-е, 5-ж.

ЗАПЛАХИ

Унищожаване на горите при прочиствания на речните корита, промени в хидрологичните условия (корекции, строителство и т.н.), подмяна с тополови култури и поддържане на хомогенни структури.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Това са съобщества с голямо биоразнообразие, често поддържащи уникални растителни или животински видове. Те играят много важна защитна и противоерозионна роля, като не трябва да се пренебрегва и естетическата им стойност. Поради факта, че са гранични екосистеми, те оказват благотворно влияние върху водните екосистеми посредством регулация на температурния режим и създаване на нови местообитания.

През последните десетилетия тези гори са обект на негативно антропогенно влияние. То е особено интензивно през изминалите няколко години, в резултат на изискванията за почистване на речните корита. Това на практика води до унищожаване на тези изключително важни за речните екосистеми гори.

За да бъдат запазени се препоръчва в тези гори да се спре всякаква дейност с изключение на санитарни сечи за отстраняване на част от сухите дървета. При това мероприятие все пак трябва да се осигури и запазването на ключови елементи на биоразнообразието – мъртва дървесина, дървета с хралупи и т.н.

При необходимост от прилагане на мероприятията “почистване на речните корита” да се дефинират конкретни параметри на намесата. Допустимо е да се премахват само дървета в рамките на речното легло, които при екстремни нива на водите има реална опасност да създадат условия за задръстване и/или пречат на речния отток.

Да се извърши инвентаризация на териториите, заети от този тип местообитания. На местата където тези горски екосистеми са изчезнали или деградирали е необходимо да се приложат възстановителни мерки, които могат да включват възстановяване на нарушен хидрологичен режим, подпомагане естественото възобновяване на местните видове (върби, кавази, елши) и изкуствено залесяване с местни видове.

Не се допуска трансформация на тези гори в интензивни култури.

Необходимо е да се предприемат мерки за подобряване охраната на горите и преустановяване на незаконните сечи на крайречни дървета.

Да се осигури запазването на ключови елементи на биоразнообразието – мъртва дървесина, дървета с хралупи и т.н.

Въвеждане на забрани за редуциране на площите на този тип местообитания с цел инфраструктурни и други проекти, увеличаване на земеделските земи и т.н.

G1.2232 Helleno-Balkan ash-oak-alderforests (Longos forests) / Смесене низинни и крайречни гори и лонгози

Те са част от интразоналната растителност, разпространена в долините на редица реки в България. Характерни особености са периодичните заливания, а в някои случаи и високата въздушна влажност. Почвата може да бъде добре изсушена между наводняванията или да остане мокра. В зависимост от водния режим, доминиращите дървесни видове са различни, но най-често принадлежат към родовете *Fraxinus*, *Ulmus* или *Quercus*. Тревният етаж е добре развит, с разнообразен видов състав, формирал се под влияние на зоналната растителност. Смесените низинни и котловинни крайречни гори и лонгози се отнасят към клас *Populetea albae* разрези *Fraxinetalia* и *Populetea*, и съюзи *Alno-Quercion roboris* и *Alnion incanae*. Срещат се локално в Тунджанската равнина и Горнотракийската низина. При пролетните разливания на реките се формира различен по дълбочина воден слой, който след около 1-1,5 месеца постепенно се оттича в реката и през лятото хидрологичното им подхранване се осъществява основно от високите подпочвени води. В дървесния етаж влизат *Acer campestre*, *Alnus glutinosa*, *Fraxinus oxycarpa*, *F. pallisiae*, *Populus alba*, *P. nigra*, *Quercus robur*, *Salix alba*, *Ulmus laevis*, *U. minor*. Обликът на храстовия етаж се дава от *Acer tataricum*, *Cornus sanguinea*, *Crataegus monogyna*, *Euonymus europaeus*, *Ligustrum vulgare* и *Prunus padus*. Характерно за тези гори е 34 участieto на увивни растения с вдървенели и тревисти стъбла - *Calystegia sepium*, *Clematis vitalba*, *Hedera helix*, *Humulus lupulus*, *Periploca greaca*, *Smilax excelsa*, *Tamus communis* и *Vitis sylvestris*. Те правят лонгозите на места непроходими и им придават вид на влажни тропически гори. Тревната покривка е с непостоянен състав, зависещ от локални особености и динамични процеси. Задръжането на много влага в почвата през голяма част от годината и силното засенчване, ограничават развитието на тревната покривка, в която участват и редица рудерали. Доминанти най-често са *Brachypodium sylvaticum*, *Galium aparine*, *Geum urbanum*, *Poa sylvicola* и др.

Този тип гори са включени в Червена книга на Р. България том. 3 с категория “критично застрашено местообитание” (Бисерков и др. /ред./ 2011). На територията на ТП “ДЛС Кричим” местообитанието е установено в отдели: 1-а, 1-б, 1-г, 1-ж, 2-д, 2-е, 3-а, 3-г, 3-з, 4-а, 4-б, 4-в, 4-д.

ЗАПЛАХИ

Унищожаване на горите при почиствания на речните корита, промени в хидрологичните условия (корекции, строителство, дрениране и т.н.), подмяна с топови и други култури, изместване от инвазивни видове и поддържане на хомогенни структури.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Това са горски екосистеми със сложна структура, богато биологично разнообразие и висока продуктивност. Те зависят в голяма степен от хидрологичния режим на територията и особено от достъпа до подпочвените води (ППВ). Не трябва да се допускат мероприятия, водещи до спадане на нивото на ППВ, като дрениране, корекции на водните течения и др. В случаите на използване на подпочвените води за напояване и битови нужди е необходимо да се прави периодичен мониторинг за

нивото на ППВ, като не се допуска понижаването му до критични стойности. Основна цел на управление на тези уникални горски екосистеми е тяхното запазване и възстановяване.

В тези горски екосистеми се прилагат по-скоро поддържащи и възстановителни мероприятия, като в случая добивът на дървесина е следствие от постигането на основната цел. Стопанисването им трябва да е в съответствие с естествената динамика на насажденията. Препоръчва се използването на сечи с дълъг възобновителен период, които да осигурят устойчива, неравномерна мозаечна структура на насажденията (постепенно-котловинна, неравномерно-постепенна). Не трябва да се планират и прилагат голи и краткосрочно-постепенни възобновителни сечи. В тези гори се наблюдава тенденция на изместване на летния дъб от липите и полския ясен. За да се запази смесения състав на насажденията, е необходимо при провеждане на лесовъдски мероприятия да се толерират дъбовите екземпляри, което означава осигуряване на достатъчно растежно пространство и/или възобновителни участъци. Възобновителни сечи да се извеждат с предимство в семеносни години за дъба. По възможност се извършва подпомагане на възобновяването чрез засяване на дъбов жълд.

При извеждане на сечи се запазват в максимална степен лианите и дърветата с лиани. Задължително се запазват старите дъбови дървета, независимо от здравословното им състояние. Препоръчително е да се направи регистър на летните дъбове в тези насаждения. Не се допуска паша на домашни животни в насажденията. Да се осигури запазването на ключови елементи на биоразнообразието – мъртва дървесина, острови на старостта, дървета с хралупи и т.н. Не се допуска трансформация на тези гори в интензивни култури. При възстановителни мероприятия, включващи залесяване, трябва да се използват местни репродуктивни материали. Въвеждане на забрани за редуциране на площите на този тип местообитания с цел инфраструктурни и други проекти, увеличаване на земеделските земи и т.н. Необходимо е да се предприемат мерки за подобряване охраната на горите.

Гори във фаза на старост (Old growth forests)

Според определението за Гори във фаза на старост (ГФС) в „Националния стандарт за отговорно управление на горите“, **ГФС са гори в последната фаза от развитието си, в които дървостоят е достигнал значителна възраст, не е съществено повлиян от едроплощни природни нарушения антропогенни въздействия и се характеризира с неравномерна пространствена и възрастова структура; наличие на стари живи дървета с диаметри близки до максималните за съответния дървесен вид и месторастене; стоящи и паднали големи мъртви дървета в различни фази на разлагане.**

Горите във фаза на старост (ГФС), със своята специфична структура и функционалност, са местообитание на комплекс от видове от различни екологични и таксономични групи. Поради ограничените знания за тях все още не може да се определи колко от проучените видове са свързани единствено с тези гори, но определено може да се каже, че много видове намират в тях оптимални условия за съществуване. Нещо повече, при сравняване на ГФС и по-млади гори са отчетени съществени разлики във видовия състав и обилието, което е показател за уникалността на тези екосистеми.

Необходимо е най-малко 5% от територията на горскостопанската единица да бъдат отделени като насаждения за осигуряване на гори във фаза на старост. Особено подходящи за тази цел са естествени насаждения с възраст над 100 години, които не са били обект на стопанска дейност. При отсъствие на достатъчно представителност на определени типове насаждения, както при пространствено разположение, когато се фрагментират естествени насаждения, в тази група гори могат да бъдат включени и горски култури. Препоръчително е горите във фаза на старост да бъдат относително равномерно разпределени на територията, като площта на един комплекс от стари гори да бъде не по-малко от 40 ха. По възможност трябва да се осигури и свързаността на тези комплекси с коридори, които също са съставени от ГФС.

За да може да достигнат характеристиките на горите във фаза на старост определените насаждения трябва да се оставят на естествената им динамика. В тях не се допуска лесовъдска намеса и извличане на дървесина, освен в случаите на големи природни нарушения /ветровали и каламитети на площи заемащи над 50 % от ГФС/. Друго изключение от това правило са горските култури. В тях са необходими лесовъдски намеси, които да подпомогнат устойчивостта на тези насаждения и процеса на диференциация на структурата им.

Приблизително 160 до 230 години са нужни за да се формира гора със характеристики на гора във фаза на старост. Трансформацията от зрели гори към гори във фаза на старост е постепенна и продължителността ѝ зависи много от дървесния състав (видовете достигат за различно време пределна

физиологична възраст), условията на месторастене (периодът е по-кратък на добри месторастения, отколкото на бедни) и първоначалната структура на насажденията (при хомогенна структура е по-бавно в сравнение с хетерогенната).

На територията на ТП „ДЛС Кричим“ са определени гори във фаза на старост с обща площ от 0,6 ха (0,3% от общата площ) в подотдели: 1-а (ЕС-16)

Представителни образци

Като представителни образци на горските екосистеми (извън списъка с ГФС) са определени за подотдели:

2-а (0,7 ха), 5-д (0,5 ха), предвидени за трансформация от изкуствени насаждения в естествена екосистема №15 Крайречна гора

Общата площ на отделените представителни образци на горски екосистеми (вкл. гори във фаза на старост) е 1,2 ха, което представлява 0,6% от залесената площ на стопанството.

Допълнително са определени и представителни образци на установените в ДЛС безлесни екосистеми с обща площ от 0,3 ха:

5-1, 5-2, 5-3

Така общата площ на всички представителни образци достига 2.1 ха или 1 % от площта на ГСЕ (199,8 ха).

Съгласно Индикатор 6.5.5. от „Националния стандарт за отговорно управление на горите“ се изисква определяне на представителни образци на естествените екосистеми, покриващи минимум 10% от площта на ГСЕ. В тях не се допускат горскостопански дейности, освен дейности за възстановяване до състояние близко до естественото на деградирали екосистеми (напр. трансформация на иглолистни култури в естествени широколистни гори). В допълнение или като част от определените представителни образци се включват определените по-горе ГФС.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

В насажденията, отделени като гори във фаза на старост, **не се допуска лесовъдска намеса и извличане на дървесина**, освен в случаите на големи природни нарушения /ветровали и каламитети на площи заемащи над 50% от площта ГФС.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 3

Мониторингът на ГВКС 3 включва извършване на периодични наблюдения и анализ на състоянието им, чрез теренни наблюдения и разработване и прилагане на отделна програма за всеки вид гора.

1. Програмата за мониторинг трябва да бъде разработена със стандартни оперативни процедури, които да включват ясни индикатори, подходящи за целите на стопанисване. Тя може да се провежда веднъж или повече годишно, ако е необходимо сезонно отчитане, т.е. ако в горскостопанската единица настъпват значими събития само през определени месеци.

2. При теренната работа да се извършва наблюдение на показатели като жизненост на отделните дървета, структура на насаждението, здравословно състояние, наличие на дегенеративни процеси, честотата, размери и разположение на празните пространства, нивата на фрагментация, базовата територия, наличието на сукцесия и нейната посока и т.н. и/или интерпретация на дистанционно получени данни.

3. Трябва да се установят заплахите за видовете гори с ВКС 3 и доколко сериозни са те, и да се определят мерките, които трябва да се вземат за намаляването им.

4. За успешно прилагане на процедурите по мониторинг е необходимо обучение на персонала, участващ в горскостопанските мероприятия, което трябва да запознае всички с ограниченията предизвикани от наличието на ВКС и мерките за неговото опазване.

5. При извършване на мониторинга може да се окаже, че плановете за управление не отразяват реалното състояние на горите, заплахите и тенденциите. В такъв случай трябва да се потърси съвет от специалисти, които да определят дали има пропуски в плановете и дали досегашния модел на стопанисване е критичен за опазването на вида екосистема. При установяване необходимост от промяна към по-строг режим на стопанисване, териториите с наличие на ВКС 3 могат да бъдат включени в План за действие за опазване на биоразнообразието в рамките на по-голям ландшафтен обект или могат да бъдат включени в защитени територии.

ВКС 4. ЕКОСИСТЕМНИ УСЛУГИ ОТ КРИТИЧНО ЗНАЧЕНИЕ. ОСНОВНИ ЕКОСИСТЕМНИ УСЛУГИ ОТ КРИТИЧНО (НЕЗАМЕНИМО) ЗНАЧЕНИЕ В ОПРЕДЕЛЕНИ СИТУАЦИИ ВКЛ., ОПАЗВАНЕ НА ВОДОСБОРИ И КОНТРОЛ НА ЕРОЗИЯТА НА УЯЗВИМИ ПОЧВИ И СКЛОНОВЕ.

Тази ВКС се отнася до важните екологични функции на стопанисваната гора. Определени са следните компоненти:

- Гори представляващи единствени източници на питейна вода
- Гори от решаващо значение за водосбора
- Гори с решаващо противоерозионно значение
- Гори с пожарозащитни функции
- Гори с решаващо значение за земеделието и рибарството

На територията на ТП "ДЛС Кричим" са представени типове гори от определението за ВКС 4. Определянето на тези консервационни стойности е извършено по данни от лесоустройствения проект и проведени интервюта с горските служители и местните заинтересовани страни. Основните заплахи за горите с ВКС 4 са влошаване състоянието на горите (вкл. структура, склопеност, пълнота, състав и т.н.) поради опожаряване и незаконни или неправилно извеждани планирани сечи, създаване на условия за ерозия при дърводобивните дейности, както и замърсяване с горивосмазочни материали. За всяка една от идентифицираните ВКС-та за територията на ТП "ДЛС Кричим" са разписани конкретни мерки за стопанисване и мониторинг.

ВКС 4.1 ГОРИ – ЕДИНСТВЕНИ ИЗТОЧНИЦИ НА ПИТЕЙНА ВОДА

В България за ГВКС се считат всички ГТ попадащи в рамките на санитарно-охранителните зони 1 и 2 на източници за питейно-битово водоснабдяване, определени по реда на Наредба 3 от 2000 г. За ВКС се считат също и ГТ попадащи в близост до източници за питейно - битово водоснабдяване, но без определени официални СОЗ, когато те са територии, включващи реката и крайбрежните заливаеми ивици на разстояние от 3500 м над водовземането и 50 м под него с ширина не по-малка от 1500 м от двете страни на реката.

На територията на ТП "ДЛС Кричим" няма населени места.

ВКС 4.2. ГОРИ С РЕШАВАЩО ЗНАЧЕНИЕ ЗА РЕГУЛИРАНЕ НА ВОДНИЯ ОТТОК ВЪВ ВОДОСБОРИТЕ

В България за ГВКС се приемат всички ГТ, които представляват:

1. ГТ попадащи във водосборите на поройни водни течения, чиято лесистост надхвърля 40%;
2. Съобщества на клек (*Pinus mugo*);
3. ГТ представляващи горна граница на гората (ГГГ), определени по реда на ЗГ или попадащи в 200 метрова ивица под ГГГ;
4. Крайречни естествени гори от *Q. pedunculiflora*, *Q. robur*, *Fr. oxycarpa*, *Ulmus minor*, *U. laevis*, *Salix alba*, *Alnus glutinosa*, *Populus alba*, *P. nigra*, *Platanus orientalis*, попадащи в заливаемата тераса на речното течение;
5. Горите между дигата и десния бряг на р. Дунав, горите на островите и 200 метровата ивица от високия бряг на реката;
6. Гори в 100 метровата ивица на реките Марица, Тунджа, Места, Струма, Арда, Лом, Цибрица, Огоста, Скът, Кричим, Янтра, Вит, Съзлийка, Стряма, Осъм, Русенски Лом, Камчия, Велека, Резовска (Българския бряг) и други реки;
7. ГТ попадащи в санитарно-охранителна зона 3 на язовирите чието основно предназначение е за питейни нужди, определени по реда на Наредба 3 от 2000 г.

За територията на ТП "ДЛС Кричим" са определени гори, отговарящи на определението за тази консервационна стойност по и т. 4

4. Крайречни естествени гори от *Q. pedunculiflora*, *Q. robur*, *Fr. oxycarpa*, *Ulmus minor*, *U. laevis*, *Salix alba*, *Alnus glutinosa*, *Populus alba*, *P. nigra*, *Platanus orientalis*, попадащи в заливаемата тераса на речното течение;

4.2.4 (по ГСП): 1-а, 1-б, 1-г, 1-ж, 2-б, 2-в, 2-д, 2-е, 3-а, 3-в, 3-г, 3-з, 4-а, 4-б, 4-в, 4-д, 5-г, 5-е, 5-ж.

ЗАПЛАХИ

Влошаване на водорегулиращите функции на горите при неправилно планирани сечи и намаляване на горското покритие.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ВКС 4.2

1. В насажденията, формиращи крайречни гори могат да се посочат следните общи препоръки за лесовъдска намеса:

- ✓ За намаляване повърхностния воден отток да се използват лесовъдски системи, осигуряващи постоянно покритие на горските територии с гора;
- ✓ При нужда се провеждат залесителни мероприятия за увеличаване лесистостта на водосбора;
- ✓ В насаждения с влошени структурни параметри и устойчивост да се планират и прилагат възстановителни мероприятия;
- ✓ Подпомага се създаването и поддържането на смесени насаждения с неравномерна пространствена структура;
- ✓ Пълнотата на насажденията във водосбора да не намалява под 0.5;
- ✓ Забрана за прилагане на голи сечи в горите с изключение на културите за интензивно производство на дървесина;

2. Да се осигури запазването на ключови елементи на биоразнообразието – мъртва дървесина, острови на старостта, дървета с хралупи, зони на спокойствие и т.н.

3. След прекратяване на стопанските дейности се извършва рехабилитация на нарушените терени (напр. извозни горски пътища);

4. Препоръчва се провеждане на обучение на персонала, участващ в горкостопанските мероприятия, което трябва да го запознае с ограниченията, предизвикани от наличието на ВКС и мерките за неговото опазване.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 4.2

В мониторинга на ВКС 4.2. се включват параметри като здравословно състояние на гората, наличие и интензивност на ерозионните процеси, промени в структурата и състава на насажденията, количество и структура на мъртвата дървесина. Като допълнение се организира мониторинг на параметри, характеризиращи водорегулационните функции на гората, като динамика на лесистостта, ерозионните процеси, степен на повреди по крайречната растителност и др.

За определяне на отклонения в функционалността на тези гори може да се използва мониторинга на водите, извършван от компетентните органи – РИОСВ, басейновите дирекции или водностопанските фирми.

ВКС 4.3 ГОРИ С РЕШАВАЩО ПРОТИВОЕРОЗИОННО ЗНАЧЕНИЕ

В България за ГВКС се приемат всички ГТ, представляващи:

1. ГТ с наклон над 30° (или по-малък, при разположение под обработваеми земи, поляни, голини, редини, които са с наклон над 10° и дължина по-голяма от 200 м) с площ над 1 ha и пълнота над 0,6;
2. Гори, създадени по технически проекти за борба с ерозията, корекционни, брегозащитни и колматажни горски пояси,
3. Гори, предпазващи населени места или комуникации, разположени на пътя на паднали до момента лавини по данни от Планинската спасителна служба, гори в снегосборна област с наклон между 20°–50°, както и такива разположени под обезлесена снегосборна област с дължина над 200 м. и наклон над 20°;

На територията на ТП "ДЛС Кричим" няма гори от ВКС 4.3.

ВКС 4.4. ГОРИ, КОИТО ПРЕДСТАВЛЯВАТ БАРИЕРА ЗА РАЗПРОСТРАНЕНИЕТО НА ПОЖАРИ

За ГВКС се приемат всички широколистни гори разположени между иглолистни насаждения, между иглолистни насаждения и населени места, между иглолистни насаждения и земи с различно селскостопанско ползване, имащи ширина на насаждението минимум 100 м. И максимум 250 м. И състав включващ всички широколистни видове без бреза, акация и топови култивари.

На територията на ТП "ДЛС Кричим" няма гори от ВКС 4.4.

ВКС 4.5. ГОРИ С РЕШАВАЩО ЗНАЧЕНИЕ ЗА СЪСТОЯНИЕТО НА СЕЛСКОСТОПАНСКИТЕ ДЕЙНОСТИ (ЗЕМЕДЕЛИЕ, РИБНИ ЗАПАСИ) И ЗА ЗАЩИТАТА НА ИНФРАСТРУКТУРНИТЕ ОБЕКТИ

Всички гори с критично въздействие върху горските функции, от които зависят земеделието, състоянието на рибните запаси, защитата на инженерни съоръжения са ГВКС, когато представляват:

1. Ивично разположени гори, в съседство с обработваеми земи, създадени или функциониращи като полезащитни горски пояси, когато широчината на горската ивица не е по-голяма от 100 м;
2. Крайречни гори доминирани от различни представители на род *Salix* по брега на река Дунав и нейните острови, заливани при високи водни стоежи на реката, както и по бреговете на реките Марица, Тунджа, Места, Струма, Арда, Лом, Цибрица, Огоста, Скът, Кричим, Янтра, Вит, Съзлийка, Стряма, Осъм, Русенски Лом, Камчия, Велека, Резовска (Българския бряг).
3. Гори създадени за защита на инженерни съоръжения.

За територията на ТП "ДЛС Кричим" не са идентифицирани гори, които отговарят на определението за ВКС 4.5.

ВКС 5. ОСНОВНИ ПОТРЕБНОСТИ НА НАСЕЛЕНИЕТО. МЕСТА И РЕСУРСИ ОТ ФУНДАМЕНТАЛНО ЗНАЧЕНИЕ ЗА ЗАДОВОЛЯВАНЕ НА ОСНОВНИТЕ ПОТРЕБНОСТИ НА МЕСТНИТЕ ОБЩНОСТИ И КОРЕННОТО НАСЕЛЕНИЕ (ВКЛ. ПОМИНЪК, ЗДРАВЕ, ХРАНА, ВОДА), ИДЕНТИФИЦИРАНИ С ТЯХНО УЧАСТИЕ).

Тази ВКС се различава от биологичните и екологични стойности по участието на местните общности в ползването и управлението на гората. При определянето е оценена потенциалната зависимост на местното население от ресурсите, които им дава гората.

Една гора може да има статут на гора с ВКС, ако местните хора получават от нея жизненоважни горива, храни, фураж, лекарства, или материали за строителството, без да имат леснодостъпни алтернативи за тяхното набавяне. В такива случаи високата консервационна стойност изрично се определя като една или повече от тези основни потребности. Ако хората от някоя общност получават приходите си единствено от дадена гора и нямат алтернативен източник на доходи, то тази гора има ВКС.

Съгласно националното ръководство за определяне на ГВКС, в България следните ресурси могат да характеризират ВКС 5, според нивото на зависимост на местното население от тях, наличието на лесно достъпни заместители и взаимодействието с други ВКС:

- Дърва за огрев и битови нужди
- Паша и фураж – сено и листна маса
- Недървесни продукти – гъби, лечебни растения, горски плодове, охлюви, продукти от лов и други (недървесни горски продукти, с които може да се търгува, включително уловени животни, смоли, плодове, и т.н.)
- Водоснабдяване (вода за пиене и за всекидневни нужди – виж ВКС 4.1)

Специалните ловностопански функции на горите на територията "ДЛС Кричим" не предполагат наличието на ресурси от значение за местното население съгласно определението за ВКС 5.

ВКС 6. КУЛТУРНИ ЦЕННОСТИ. МЕСТА, РЕСУРСИ, МЕСТООБИТАНИЯ И ЛАНДШАФТИ ОТ ГЛОБАЛНО ИЛИ НАЦИОНАЛНО КУЛТУРНО, АРХЕОЛОГИЧНО ИЛИ ИСТОРИЧЕСКО ЗНАЧЕНИЕ, И/ИЛИ ОТ КРИТИЧНО (НЕЗАМЕНИМО) ЗНАЧЕНИЕ ЗА ТРАДИЦИОННАТА КУЛТУРА НА МЕСТНИТЕ ОБЩНОСТИ И КОРЕННОТО НАСЕЛЕНИЕ, ИДЕНТИФИЦИРАНИ С ТЯХНО УЧАСТИЕ, ВКЛ. КУЛТУРНО, ЕКОЛОГИЧНО, ИКОНОМИЧЕСКО ИЛИ РЕЛИГИОЗНО/ДУХОВНО ЗНАЧЕНИЕ.

Една гора може да се обяви за ГВКС, ако притежава или осигурява стойности, без които местната общност би претърпяла драстична промяна в културата, или за които общността няма алтернатива. Съгласно нормативната уредба в страната около 40 000 обекта на културно-историческото наследство в България имат статут на паметник на културата. Част от тях попадат в гори или са тясно свързани с горски територии.

Такива ГВКС в България, съдържащи ВКС 6, са всички:

1. Горски територии в 500 м ивица около религиозните обекти от *Приложение 7*;
2. Горски територии в 100 м ивица около манастири и други религиозни обекти извън Приложение 7 (църкви, параклиси, оброчища, аязма, текета и др.), древни светилища, окултни средища, археологически паметници и разкопки и др. места важни за съхраняване на духовността, традициите, историческата и културната памет, определени при консултациите с местните хора;
3. Горски територии в 100 м ивица около територии, традиционно свързани с провеждането в тях на събори, надпявания и други мероприятия, важни за съхраняване на културното наследство и националните традиции, определени при консултациите с местните хора;
4. Горски територии в границите на обекти на недвижимото културно наследство (паметниците на културата) или в техните охранителни зони;
5. Горски територии непосредствено разположени (в 30 м. ивица/ по 15 м от всяка страна на пътеката) по протежение на официално маркирани туристически маршрути и немаркирани, но често използвани туристически пътеки.
6. Горски територии в 50 м. ивица около туристически обекти, както и горски територии с изключителна естетическа и рекреационна стойност (вкл. единични дървета или малки групи дървета – напр. вековни или забележителни дървета), чешми, беседки, образователни маршрути, и др. важни за туризма и образованието места, определени при консултациите с местните хора и активни в района туристически групи, сдружения и компании.

Всички гори на територията на ТП "ДЛС Кричим" са определени като ВКС 6.

Основните **заплахи** пред горите с ВКС 6 са извършването на дърводобивни дейности, който водят до промяна на ландшафта, облика на местността и понижаване стойностите на гората като ВКС 6 (напр. голи сечи, краткосрочно-постепенни сечи, възобновителни сечи с голяма интензивност, неправилно планирани или направени технологични просеки и извозни пътища).

Подотдели: 1-1, 1-2, 1-3, 1-4, 1-а, 1-б, 1-в, 1-г, 1-д, 1-е, 1-ж, 2-1, 2-2, 2-3, 2-4, 2-5, 2-6, 2-7, 2-8, 2-9, 2-10, 2-11, 2-а, 2-б, 2-в, 2-г, 2-д, 2-е, 2-ж, 3-1, 3-2, 3-3, 3-4, 3-5, 3-а, 3-б, 3-в, 3-г, 3-д, 3-е, 3-ж, 3-з, 4-1, 4-2, 4-3, 4-4, 4-5, 4-6, 4-7, 4-а, 4-б, 4-в, 4-г, 4-д, 5-1, 5-2, 5-3, 5-а, 5-б, 5-в, 5-г, 5-д, 5-е, 5-ж.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ВКС 6

Да не се планират и провеждат мероприятия, които водят до промяна на ландшафта, облика на местностите и понижаване стойностите на гората като ВКС 6 (напр. голи сечи, краткосрочно-постепенни сечи, възобновителни сечи с голяма интензивност). Особено внимание трябва да се обърне на запазване и по възможност подобряване на естетическите и защитни функции на гората (запазване на мъртви стоящи и лежащи дървета, живи единични и групи дървета с интересни интериорни качества, дървета с хралупи, стари дървета). През туристическия сезон да не се извършват дърводобивни, извозни и други горскостопански дейности.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 6

Веднъж на 2 години да се извършва консултация с местната власт, населението, културните и туристически организации за проверка дали определените ГВКС запазват значимостта си съгласно определението за ВКС 6, както и за поява и описване на нови ГВКС на територията на стопанството.

Ежегодно да се извършва контрол по дейностите предвидени в ГСП, като те се съобразяват с препоръките и указанията за стопанисване на определените ВКС 6.